

**ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ,
ЯКІ СКАСУВАЛИ ПОПЕРЕДНЮ
СУДОВУ ПРАКТИКУ
(на 29.06.2026)**

- ✓ **Щодо порядку розподілу частини чистого прибутку господарського товариства з корпоративними правами держави між акціонерами за відсутності рішення загальних зборів про виплату дивідендів**
- ✓ **Щодо порядку встановлення умов для визнання податкового боргу фізичної особи безнадійним та його списання у межах процедури банкрутства (ч. 2 ст. 125 КУзПБ)**

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо порядку розподілу частини чистого прибутку господарського товариства з корпоративними правами держави між акціонерами за відсутності рішення загальних зборів про виплату дивідендів	
Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 06.02.2025 у справі № 910/13331/23	Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 13.04.2026 року у справі № 910/6208/24
Рішення про виплату дивідендів та їх розмір приймається вищим органом управління товариством - загальними зборами товариства. Прийняття такого рішення належить до виключної компетенції загальних зборів. Отже, підставою для виплати дивідендів є відповідне рішення загальних зборів, яким визначається сума прибутку, яку вирішено спрямувати на виплату дивідендів, порядок та строки такої виплати. Суд має право прийняти рішення про стягнення дивідендів лише за наявності рішення загальних зборів юридичної особи про спрямування прибутку на виплату дивідендів, на підставі якого визначаються розмір належних позивачу-учаснику (акціонеру, члену) дивідендів, строки та порядок їх виплати, у разі невиплати господарським товариством дивідендів на підставі рішення загальних зборів або їх виплати в меншому розмірі, ніж передбачено відповідним рішенням. Відтак задоволення позовних вимог про стягнення дивідендів є можливим виключно за наявності рішення загальних зборів юридичної особи про спрямування прибутку на виплату дивідендів, на підставі якого визначаються розмір належних позивачу-учаснику (акціонеру, члену) дивідендів, строки та порядок їх виплати. В іншому разі дії суду призведуть до втручання у господарсько-управлінську діяльність суб'єкта господарювання.	Відповідно до ч. 2 ст. 20 Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, та господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відсотків, які не прийняли рішення про нарахування дивідендів до 1 травня року, що настає за звітним, сплачують до державного бюджету та іншим учасникам господарського товариства пропорційно розміру їх акцій (часток) у статутному капіталі частину чистого прибутку в розмірі, визначеному за базовими нормативами відрахування частки прибутку, але не менше 90 відсотків, до 1 липня року, що настає за звітним. Положення ст. 20 Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» встановлюють строк та механізм розподілу частини чистого прибутку товариств з корпоративними правами держави між акціонерами за відсутності прийнятого рішення загальних зборів в порядку Закону України «Про акціонерні товариства», з метою недопущення необґрунтованого зволікання акціонерним товариством з прийняттям відповідного рішення про розподіл дивідендів та захист «правомірних очікувань» держави та акціонерів на отримання частини прибутку. Відсутність волевиявлення загальних зборів акціонерів як вищого органу товариства компенсується законодавчими

Суди попередніх інстанцій встановили, що скаржник належить до числа господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави яких становить 100%.

На сьогодні сформувалася усталена судова практика щодо застосування статті 21 Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" у правовідносинах, пов'язаних зі сплатою частини чистого прибутку до державного бюджету та іншим учасникам господарського товариства, у статутному капіталі якого є корпоративні права держави, та господарського товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) якого належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відсотків (крім тих, що визначені частиною першою статті 21 Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік"), які не прийняли рішення про нарахування дивідендів до 01 травня року, що настає за звітним.

Водночас, статтею 20 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" визначено, що господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, та господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відсотків (крім тих, що визначені частиною першою цієї статті), які не прийняли рішення про нарахування дивідендів до 1 травня року, що настає за звітним, сплачують до державного бюджету та іншим учасникам господарського товариства пропорційно розміру їх акцій (часток) у статутному капіталі господарського товариства частину чистого прибутку в розмірі, визначеному

приписами з метою гарантованої реалізації державою та міноритарними акціонерами їх корпоративних прав на участь у розподілі чистого прибутку та отримання його частини і забезпечення рівного ставлення до акціонерів, яким належать акції одного типу.

Виплата дивідендів або частини чистого прибутку на користь одного акціонера (групи акціонерів) є формою зловживання правом. Випадок, за якого Держава як мажоритарний акціонер, ухиляючись від проведення зборів чи проводячи їх із зазначенням про те, що дивіденди не будуть сплачуватись, паралельно отримує дохід від діяльності акціонерного товариства завдяки нормам бюджетного законодавства, не відповідає принципам справедливості та добросовісності, порушує рівність суб'єктів права перед законом.

Порядок виплати акціонерам частини чистого прибутку (у цьому випадку за 2021 рік) встановлюється ст. 20 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" у сукупності з рішенням загальних зборів, з огляду на те, що особливості правового режиму розподілу прибутку, нарахування і виплати частини чистого прибутку у господарських товариствах, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, визначаються імперативними нормами закону.

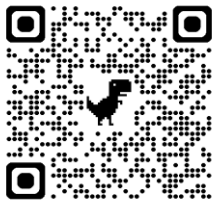
Якщо зазначені у ст. 20 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" суб'єкти не виконують свої зобов'язання або виконують їх частково (сплативши лише Державі) щодо нарахування та виплати дивідендів до встановлених термінів, вони зобов'язані сплатити частину чистого прибутку і така норма не допускає дискреції у питаннях перерахування коштів лише до державного

за базовими нормативами відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, установленими на відповідний рік, але не менше 90 відсотків, до 1 липня року, що настає за звітним.

Частиною першою статті 32 Закону України "Про акціонерні товариства" визначено, що загальні збори є вищим органом акціонерного товариства. Згідно з пунктом 12 частини другої статті 33 Закону України "Про акціонерні товариства" до виключної компетенції загальних зборів належить розподіл прибутку і збитків товариства з урахуванням вимог, передбачених законом.

Саме загальні збори ПАТ "Укрнафта" в межах наданих їм повноважень приймають рішення про розподіл прибутку за підсумками відповідного року (у даному випадку 2021 року), та, зокрема, мають право визначити спосіб розпорядження прибутком товариства в порядку, встановленому статтею 20 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік". Звідси порядок виплати акціонерам частини чистого прибутку (у даному випадку за 2021 рік) встановлюється статтею 20 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" у сукупності з рішенням загальних зборів.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125027332>



бюджету чи лише акціонерам.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/137374600>



Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо порядку встановлення умов для визнання податкового боргу фізичної особи безнадійним та його списання у межах процедури банкрутства (ч. 2 ст. 125 КУзПБ)	
Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 13.06.2023 у справі № 907/76/22	Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 27.05.2026 у справі № 908/1194/24
До боргів фізичної особи-підприємця застосовується інший, передбачений нормами КУзПБ, порядок погашення заборгованості боржника перед його кредиторами (в т. ч. і перед податковими органами), ніж передбачений загальними положеннями цивільного, податкового та іншого законодавства. Також системний аналіз частини першої, третьої статті 125 КУзПБ дає підстави для висновку про те, що Кодексом визначено перелік боргів, які не підлягають реструктуризації і повне погашення яких є імперативною умовою для затвердження господарським судом плану реструктуризації. Водночас частиною другою статті 125 КУзПБ визначено наслідки відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника та початку процедури реструктуризації боргів боржника щодо податкового боргу, який виник протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника. Такими наслідками, зокрема є визнання податкового боргу безнадійним та його списання. При цьому Кодексом інших умов, окрім наявності провадження у справі про неплатоспроможність та виникнення податкового боргу протягом трьох років до дня постановлення ухвали про	Положення ч. 2 ст. 125 КУзПБ підлягають застосуванню у системному взаємозв'язку з нормами ПК України, зокрема ст.ст. 14, 56, 57, 101, 102 цього Кодексу, які визначають правову природу податкового боргу, момент його виникнення та наслідки узгодження грошового зобов'язання. Порядок №220 має значення як підзаконний акт, що регламентує обліково-адміністративний механізм реалізації списання податкового боргу контролюючим органом на підставі відповідного судового рішення. Для цілей застосування ч. 2 ст. 125 КУзПБ податковий борг визначається відповідно до пп. 14.1.175 п. 14.1 ст. 14 ПК України, а момент його виникнення пов'язується з першим днем прострочення сплати узгодженого грошового зобов'язання після спливу строку його сплати, визначеного ст. 57 ПК України. Застосування наслідків, передбачених ч. 2 ст. 125 КУзПБ, не має автоматичного характеру і не може зводитися виключно до формального співставлення календарних дат. Господарський суд зобов'язаний встановити юридично значущі обставини, необхідні для правильного застосування цієї норми, з урахуванням судового контролю за перебігом процедури реструктуризації боргів боржника. Питання про визнання податкового боргу безнадійним і його списання відповідно до ч. 2 ст. 125 КУзПБ має вирішуватися у

відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника зазначеним Кодексом не передбачено.

В силу положень частини другої статті 125 КУзПБ та встановлений кодексом інший порядок погашення заборгованості боржника в процедурі реструктуризації, суди попередніх інстанцій дійшли правильно висновку про те, що усі зазначені борги боржника охоплюються поняттям боргів, що виникли протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, а тому є безнадійними та підлягають списанню.

У частині другій статті 125 КУзПБ визнання податкового боргу безнадійним і його подальше списання не пов'язується із безпосереднім затвердженням ухвалою суду плану реструктуризації.

Хоч положення про визнання безнадійним та списання податкового боргу і розміщені у Розділі III. "РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БОРГІВ БОРЖНИКА" КУзПБ, однак назва статті 125 зазначеного Кодексу прямо свідчить про те, що податкові борги, які виникли протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, не підлягають реструктуризації.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111770431>

межах судової процедури реструктуризації боргів боржника з урахуванням виконання керуючим реструктуризацією передбачених законом дій, зокрема перевірки декларацій боржника, інвентаризації та перевірки активів, формування відповідного звіту, а також реалізації процесуальних гарантій участі кредиторів і судового контролю.

Добросовісність боржника, реальність передумов неплатоспроможності та належне виконання ключових процесуальних дій у процедурі реструктуризації мають істотне значення для застосування ч. 2 ст. 125 КУзПБ, оскільки інститут неплатоспроможності фізичної особи призначений для захисту добросовісного боржника і не може використовуватися як механізм формального припинення зобов'язань без перевірки майнового стану боржника та його процесуальної поведінки.

Застосування наслідків, передбачених ч. 2 ст. 125 КУзПБ, є передчасним, якщо не досліджено обставини майнового стану боржника, результати перевірки його декларацій, повноту виявлення активів і доходів, а також не оцінено поведінку боржника з точки зору добросовісності у процедурі реструктуризації.

Суб'єкт ініціювання питання про визнання податкового боргу безнадійним та його списання на підставі ч. 2 ст. 125 КУзПБ не є виключним. Відповідне питання може бути порушене учасниками справи про неплатоспроможність, зокрема боржником, кредитором, у тому числі контролюючим органом, а також арбітражним керуючим (керуючим реструктуризацією) у межах його процесуальної функції та повноважень, визначених КУзПБ.

Остаточне вирішення питання про наявність або відсутність підстав для застосування ч. 2 ст. 125 КУзПБ належить



господарському суду в межах здійснення судового контролю.
Правильне застосування ч. 2 ст. 125 КУзПБ вимагає від господарського суду встановлення: 1) наявності податкового боргу як несплаченого у строк узгодженого грошового зобов'язання; 2) моменту його виникнення, зокрема моменту узгодження зобов'язання, строку його сплати та першого дня прострочення; 3) відповідності податкового боргу часовому критерію "трьох років"; 4) обставин майнового стану боржника та наявності або відсутності реальної можливості погашення вимог; 5) обставин перебігу процедури реструктуризації та виконання керуючим реструктуризацією передбачених законом дій; 6) поведінки боржника з точки зору добросовісності та відсутності зловживання процедурою.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/137027613>



Аналітичний відділ